

Bruxelles, den 7.10.2020
COM(2020) 620 final

ANNEX 2

BILAG

til

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET OG RÅDET

**En Union med ligestilling:
EU's strategiske ramme for romaernes ligestilling, integration og deltagelse**

{SWD(2020) 530 final}

INDIKATORPORTEFØLJE

Den generelle målsætning med denne indikatorportefølje er at overvåge fremskridtene med at opfylde målsætningerne for og nå målene med EU's strategiske ramme for romaernes ligestilling, integration og deltagelse. For at opfylde denne generelle målsætning skal medlemsstaterne gennemføre en række foranstaltninger inden for en række prioritetsområder med hver sin specifikke horisontale eller sektorspecifikke målsætning.

Indikatorporteføljen, der skal bruges til måling af fremskridtene med at opfylde disse målsætninger, er blevet udviklet i forbindelse med arbejdet i arbejdsgruppen vedrørende indikatorer og rapportering på området for romaernes ligestilling, integration og deltagelse, som koordineres af EU's Agentur for Grundlæggende Rettigheder (FRA). Medlemmerne af arbejdsgruppen er de nationale romakontaktpunkter fra 20 medlemsstater og repræsentanter for de statistiske kontorer og Europa-Kommissionen. Endvidere er porteføljen blevet samstemt med de indikatorer og mål, der er udviklet i relevante EU-initiativer for perioden frem til 2030 og målene for bæredygtig udvikling (SDG). Den fulde rapport er tilgængelig på <https://fra.europa.eu/en/news/2020/roma-working-party-consultations-roma-inclusion-monitoring-framework>.

Indikatorporteføljen bygger på den indikatormodel, som anbefales af FN's Højkommissariat for Menneskerettigheder (OHCHR) til vurdering af overholdelsen af standarder for menneskerettigheder, nemlig SPR (struktur-proces-resultat). Denne model kan anvendes til at vurdere:

- a) retlige og politiske rammer (strukturelle indikatorer)
- b) specifikke interventioner til gennemførelsen heraf (procesindikatorer)
- c) resultater, som de opleves af rettighedshaverne (resultatindikatorer).

Strukturelle indikatorer: EU's og de nationale retlige rammer og strategier, som er indrettet til at kunne overholde EU's charter om grundlæggende rettigheder (for romaernes vedkommende EU's strategiske ramme for romaernes ligestilling, integration og deltagelse).

Procesindikatorer: De specifikke interventioner og tiltag (f.eks. programmer, projekter og foranstaltninger), der er udformet til at gennemføre de førnævnte retlige og politiske bestemmelser og dermed opfylde målsætningerne for og nå målene med de nationale strategiske rammer for romaerne.

Resultatindikatorer: Situationen i praksis og enhver ændring i, hvordan personer med specifikke karakteristika, f.eks. som i romaernes tilfælde deres etniske oprindelse, nyder deres grundlæggende rettigheder. Disse indikatorer er hovedsagelig standardindikatorer, som fyldes med data, der kan opdeles på basis af forskellige kategorier af etnisk oprindelse, køn og alder. I medlemsstater, hvor sådanne data ikke er tilgængelige, kan socioøkonomiske data anvendes som en indirekte værdi. Indikatorerne bør være i overensstemmelse med indikatorerne for fattigdom og social udstødelse for Europa 2020 eller perioden efter 2020 samt de sektorpolitikområder, der skal bidrage til opfyldelsen af målsætningerne for den europæiske søjle for sociale rettigheder, f.eks. uddannelse, sundhed og beskæftigelse.

MÅLSÆTNINGER, NØGLEINDIKATORER, DELMÅL OG FORANSTALTNINGER

Overvågningsrammen blev udtrykkeligt udformet til at følge fremskridtene med de politiske mål. Målene (goal) afspejles i resultatindikatorerne (nøgleindikatorer og sekundære indikatorer), og delmålene (target) kan være udtryk for den status, som medlemsstaterne ønsker at nå inden 2030 på hvert område af romaernes ligestilling, integration og deltagelse. Rammen er baseret på Kommissionens retningslinjer for bedre regulering¹, EU's strategiske ramme for romaernes ligestilling, integration og deltagelse og forslaget til Rådets henstilling om romaernes ligestilling, integration og deltagelse.

De fleste resultatindikatorer er undersøgelsesbaserede, men bør suppleres med administrative data om f.eks. infrastruktur og segregerede boliger.

¹ Europa-Kommissionen (2017): [Better Regulation Guidelines. Staff Working Document](#). Bruxelles, 7. juli 2017, SWD(2017) 350.

Nøgleindikatorer: Nøgleindikatorer er resultatindikatorer, som er undersøgelsesbaserede og obligatoriske for alle medlemsstater, for hvilke sådanne data er tilgængelige eller kan indsamles i fremtiden. Lande, som ikke råder over en samling kvantitative data (etnisk opdelte eller indirekte), bør overveje at indsamle kvalitative data og formulere delmål for procesindikatorer (se nedenfor).

Sekundære resultatindikatorer: Disse indikatorer er kontekstbestemte og supplerer nøgleindikatorerne for målsætningen. Medlemsstaterne kan vælge, om de ønsker at fylde dem med data eller ej.

Der er forskel på pligten til at fylde indikatorer henholdsvis indsamle data til indikatorer. Emner som segregering i uddannelse, adgang til rindende vand og fødselsattester er f.eks. mere relevante i nogle lande end andre. Visse sekundære indikatorer kan desuden ændres til nøgleindikatorer, hvis de er særlig relevante i et bestemt land, f.eks. sygesikringsdækning.

Procesindikatorer: er en kombination af retlige og økonomiske fakta, foranstaltningstyper, gennemførelsesaktørernes kapacitet og graden af inddragelse af romasamfundene og civilsamfundsorganisationerne. Det står medlemsstaterne frit for at vælge indikatorer og områder for politisk intervention inden for deres strategiske rammer.

Tabel 1: Oversigt over EU's overordnede målsætninger og nøgleindikatorer for romaernes ligestilling, integration og deltagelse.

	Horisontale målsætninger		EU's nøgleindikatorer	Relevans for SDG-mål
1	Bekæmpe og forebygge sigøjnerhad og forskelsbehandling ²	1	Andel af befolkningen, som de seneste 12 måneder har følt sig udsat for forskelsbehandling, fordi de er romaer, inden for et af de områder, som undersøgelsen dækker	SDG 10.3.1 SDG 16.b.1
		2	Andel af den øvrige befolkning, som følger sig utrygge ved at have romaer som naboer	
2	Mindske fattigdom og social udstødelse	3	Andel udsat for fattigdomsrisiko (under 60 % af den ækvivalerede medianindkomst efter sociale overførsler)	SDG 1.2.1
		3.1	Børn <18 år udsat for fattigdomsrisiko	SDG 1.2.2
		4	Andel af befolkningen, der bor i husstande med alvorlige materielle afsavn (har ikke råd til 4 ud 9 punkter som f.eks. at købe mad, invitere venner osv.)*	SDG 1
		4.1	Børn <18 år, der lider alvorlige materielle afsavn	SDG 1
3	Fremme deltagelse gennem indflydelse og opbygning af samarbejde og tillid	4	Andel af befolkningen, som de seneste 12 måneder har følt sig udsat for forskelsbehandling (uanset område) og anmeldt den seneste oplevelse af at blive diskrimineret, fordi de er romaer	
		5	Indikatorer for aktivt borgerskab og deltagelse SKAL UDVIKLES	
	Sektorspecifikke målsætninger		EU's nøgleindikatorer	Relevans for SDG-mål
4	Øge den reelle lige adgang til inkluderende almen uddannelse af god kvalitet	6	Andel af børn mellem 3 år og alderen for obligatorisk skolestart, som deltager i førskoleundervisning og pasning	SDG 4.2.2
		7	Andel af personer i alderen 20-24 år, som har fuldført en ungdomsuddannelse på gymnasialt niveau	SDG 4.3

² De operationelle målsætninger under denne horisontale målsætning er at bekæmpe forskelsbehandling, chikane, hadforbrydelser og hadefuldt tale rettet mod romaer, fremme (bevidstheden om) romaernes historie, kultur, anerkendelse og forsoning.

		8	Andel af børn i alderen 6-15 år, som går i skoler, hvor "alle eller næsten alle skolekammerater er romaer" ifølge respondenternes svar (kun udvalgte lande)	
5	Øge den reelle lige adgang til lønnet, bæredygtig beskæftigelse af god kvalitet	9	Andel af personer i alderen 20-64 år, der angiver deres selvopfattede primære aktivitet til at være "lønnet arbejde" (herunder fuldtids- og deltidsarbejde, midlertidigt job, selvstændig erhvervsvirksomhed og lejlighedsvist arbejde eller arbejde de seneste fire uger)	SDG 8.5
		10	Andel af unge i alderen 15-29 år***, hvis aktuelle primære aktivitet er "unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse" (NEET'er).	SDG 8.6.1
		11	Kønsbetinget forskel i beskæftigelsesfrekvens: forskellen i andelen af lønnet beskæftigelse mellem mænd og kvinder i alderen 20-64 år	SDG 8.5
6	Forbedre romaernes sundhed og øge den reelle lige adgang til sundheds- og socialydelser af god kvalitet	12	Forskel i forventet levetid ved fødslen (øvrige befolkning i forhold til romaer)	
		13	Andel af befolkningen, som har begrænset adgang til sundheds- og socialtjenester SKAL UDVIKLES	
7	Øge den reelle lige adgang til tilstrækkelige, ikkesegregerede boliger og væsentlige ydelser ³	14	Andel af befolkningen, der lever under dårlige boligforhold (f.eks. lejlighed, der er for mørk, med utæt tag/fugtige vægge og gulve, ingen bad/bruser, ikke toilet i lejligheden)	SDG 11.1
		15	Andel af befolkningen, der bor i husstande uden et tilstrækkeligt antal værelser, jf. Eurostats definition af en overfyldt bolig	
		16	Andel af befolkningen, der bor i husstande uden rindende vand inde i boligen (kun udvalgte lande)	SDG 6.1.1

FRA-data til udfyldelse af indikatorer kan opdeles efter **køn, alder og urbaniseringsgrad**.

*Bliver erstattet af sociale og materielle afsavn (Eurostat [ilc_mdsd07]) og den respektive indikator for børn, hvis den anvendes i SDG-rapportering om den brede befolkning i fremtiden.

**Aktuelle data baseret på FRA's undersøgelser omfatter kun aldersgruppen 16-29 år.

INDIREKTE INDIKATORER (PROXYINDIKATORER)

I lande, der ikke har mulighed for at indsamle etniske data, kan indirekte data anvendes, f.eks. socioøkonomiske data. Dataindsamling kan foregå i kvarterer og regionale enheder, der identificeres som segregerede eller med en høj andel af sårbare personer. Den underliggende antagelse bør være, at befolkningen på disse lokaliteter indbefatter en høj andel af romaer eller i høj grad opfattes som romaer og derfor sårbare over for social udstødelse og forskelsbehandling. Bemærk, at sådanne indirekte data kan begrænse dataindsamling til data, der udelukkende omfatter de mest marginaliserede grupper og ikke dem, der ikke er økonomisk ugunstigt stillet, men som udsættes for følgerne af sigøjnerhad i hverdagen, eller når de oplyser deres identitet. I sådanne tilfælde er det vigtigt at supplere de indirekte data med kvalitative og administrative data fra forskning og høringer af civilsamfundsorganisationer, nationale menneskerettighedsinstitutioner og lokale myndigheder. Hvis der mangler kvantitative data, tilskyndes landene stadig til at indsamle kvalitative data med henblik på procesindikatorerne.

Data til kvalitative procesindikatorer kan hidrøre fra en række forskellige kilder. Siden 2016 har medlemsstaterne indsendt rapporter til Kommissionen om procesindikatorer, der er relevante for væsentlige politikområder, som er omfattet af Rådets henstilling fra 2013, ved hjælp af en harmoniseret onlineskabelon. Selv når disse data er sammenlignelige på tværs af landene, repræsenterer de dog kun en

³ F.eks. rindende vand, tilstrækkelige sanitære installationer, renovation og affaldshåndtering, el-, gas- og transportforsyning, finansielle tjenester og digital kommunikation (i tråd med princip 20 i den europæiske søjle for sociale rettigheder). En operationel målsætning under denne sektorspecifikke målsætning er fremme af miljømæssig retfærdighed og bekæmpelse af miljømæssigt afsavn.

lille del af de procesrelevante oplysninger, som er nødvendige for en solid overvågning på procesniveau. Den anden del af den procesrelevante dataindsamling, dvs. data, som afspejler de særlige træk ved romaernes integrationsudfordringer og foranstaltninger, som skal afhjælpe disse i de enkelte medlemsstater, er lige så vigtig for udviklingen af et solidt nationalt overvågningssystem og derfor afgørende for en vellykket national strategisk ramme for romaerne. Desuden anbefales det, at romacivilsamfundet er en del af overvågningsprocessen og udviklingen af de nationale dataindsamlings- og overvågningssystemer. Der er blevet udarbejdet retningslinjer for bedre indsamling og udnyttelse af ligebehandlingsdata af undergruppen om ligebehandlingsdata under EU's gruppe på højt plan om ikkeforskelsbehandling, ligebehandling og mangfoldighed⁴.

I 2016 påbegyndte medlemsstaterne rapporteringen til Kommissionen om procesindikatorer i overensstemmelse med Rådets henstilling fra 2013 om foranstaltninger i medlemsstaterne til effektiv integration af romaerne. Dette arbejde skal videreføres i regi af FRA's arbejdsgruppe vedrørende indikatorer og rapportering.

HORISONTALE MÅLSÆTNINGER

Målsætning 1: Bekæmpe og forebygge sigøjnerhad og forskelsbehandling

Nøgleindikatorer:	Den brede befolkning
1) Andel af befolkningen, som de seneste 12 måneder har følt sig udsat for forskelsbehandling, fordi de er romaer, inden for et af de områder, som undersøgelsen dækker	Potentielt FRS ⁵ SDG 10.3.1 og 16.b.1
2) Andel af den øvrige befolkning, som følger sig utrygge ved at have romaer som naboer	FRS

Målsætning 1-a: Bekæmpelse af forskelsbehandling, chikane, hadforbrydelser og hadefuld tale rettet mod romaer

Resultatindikatorer Sekundære (valgfri)	
Indikator	Den brede befolkning
Andel af befolkningen på over 16 år, som i løbet af de seneste 12 måneder inden undersøgelsen har oplevet hadmotiveret chikane mindst 5 gange, fordi de er romaer	ikke relevant / potentielt FRS SDG 10.3.1 SDG 16.b.1
Andel af befolkningen på over 16 år (af alle respondenter), som i løbet af de seneste 12 måneder har oplevet et fysisk overfald, fordi de er romaer	ikke relevant / potentielt FRS SDG 16.1.3

Procesindikatorer til målsætning 1-a: Bekæmpelse af forskelsbehandling, chikane, hadforbrydelser og hadefuld tale rettet mod romaer
Indikator — dimension A — institutionelt setup
• nationale strategiske rammer for romaernes ligestilling, integration og deltagelse eller tilhørende sæt af politiske dokumenter, som udtrykkeligt indeholder foranstaltninger til bekæmpelse af sigøjnerhad • de berørte EU-medlemsstaters nationale handlingsplan for gennemførelsen af den nationale strategiske ramme for romaerne indeholder specifikke foranstaltninger til bekæmpelse af sigøjnerhad og forskelsbehandling • ligestillingsorganerne overvåger regelmæssigt gennemførelsen af de nationale strategiske rammer

⁴ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/final_guidelines_4-10-18_without_date_july.pdf.

⁵ FRA's Fundamental Rights Survey (FRS).

for romaerne med hensyn til overholdelsen af direktivet om racelighed samt Rådets rammeafgørelse om bekæmpelse af visse former for racisme og fremmedhad og registrerer tilfælde af forskelsbehandling af romaer • der udarbejdes og offentliggøres regelmæssigt rapporter og undersøgelser om bekæmpelse af forskelsbehandling • sigøjnerhad anerkendes i medlemsstaternes retlige rammer, politikker, politiske dokumenter og foranstaltninger til gennemførelse af politikkerne • sigøjnerhad oprettes som kategori i dataregistreringen af hadforbrydelser • de specifikke foranstaltninger til bekæmpelse af sigøjnerhad og forskelsbehandling får tildelt finansiering • kommuner med en betydelig romabefolkning har en eller flere særlige romarådgivere ansat
Indikator — dimension B — særlige foranstaltninger og tiltag
• der er indført et offentligt tilgængeligt system til overvågning af retssager og klager til nationale ligestillingsorganer over tilfælde af sigøjnerhad • der er indført et fungerende, offentligt tilgængeligt system til overvågning af sager og tilfælde af forskelsbehandling, hadefuldt tale og hadforbrydelser rettet mod romaer og rapportering heraf til nationale ligestillingsorganer eller ombudsmandskontorer, anklagere eller politiet • der er indført et system til uddannelse af politifolk i ikkeforskelsbehandling og genkendelse af fordomsbaserede forbrydelser med specifikke moduler i forskelsbehandling af romaer • medlemsstaterne tildeler romaerne sendetid i offentlige medier • medlemsstaterne gennemfører oplysningskampagner • der er indført let tilgængelige redskaber til rapportering af hadefuldt tale og hadforbrydelser • der afholdes initiativer/undervisning med deltagelse af IT-selskaber (Google, Facebook, Twitter osv.) for sikre bedre afdækning af sigøjnerhad i indhold på de sociale medieplatforme • der afholdes initiativer/undervisning i håndtering af sigøjnerhad og hadefuldt tale for aktører i medieverdenen.
Indikator — dimension C — beslutningstagningsprocessernes kvalitet
• romaernes civilsamfundsorganisationer inddrages aktivt i udviklingen af specifikke foranstaltninger til bekæmpelse af sigøjnerhad og forskelsbehandling • romaernes civilsamfundsorganisationer deltager i overvågningsudvalget for det operationelle program under EU-fondene, som står for gennemførelse af de specifikke foranstaltninger til bekæmpelse af sigøjnerhad og forskelsbehandling • romaernes civilsamfundsorganisationer deltager i overvågningen af resultaterne af gennemførelsesforanstaltningerne.

Målsætning 1-b: Fremme bevidstheden om romaernes historie, kultur, anerkendelse og forsoning

Resultatindikatorer: Sekundære (valgfri): Der er endnu ikke udviklet indikatorer på dette område, men nogle tematiske områder til udvikling af sådanne indikatorer kan være:
• bevidsthed hos den brede befolkning om, at romaerne anerkendes som et nationalt mindretal • bevidsthed hos den brede befolkning om romaernes historie, litteratur, kunst, kultur, musik og politik • den brede befolkning deltager i romaernes kulturfestival og andre offentlige begivenheder • bevidsthed hos den brede befolkning om, at sproget romani anerkendes som et ikketerritorielt sprog i henhold til Den europæiske pagt om regionale sprog eller mindretalssprog • bevidsthed hos den brede befolkning om romaernes holocaust.

Procesindikatorer til målsætning 1-b: Fremme bevidstheden om romaernes historie, kultur, anerkendelse og forsoning
Indikator — dimension A — institutionelt setup
• nationale strategiske rammer for romaerne eller tilhørende politiske dokumenter omfatter

udtrykkeligt foranstaltninger med indikatorer og delmål for at fremme bevidstheden om romaernes historie og kultur • romaernes holocaust anerkendes, og mærkedage til minde herom indgår i den officielle række af nationale mærkedage • der findes monumenter over eller mindesmærker for romaernes holocaust • kendte romaskikkelsers bidrag til medlemsstatens historie anerkendes og indgår i den officielle række af nationale mærkedage • romaernes historie, kultur og kunst indgår i skolernes læseplaner, universiteternes pensum og akademiske kurser • romaernes kulturelle initiativer forekommer i relevante nationale kalendere over generelle kulturbegivenheder • der er nedsat ekspertgrupper om sigøjnerhad (vedrørende sandhed, anerkendelse og forsoning), og de arbejder for at skabe en dybere forståelse af hindringer og udelukkelsesmekanismer i deres medlemsstat • der er indført de nødvendige strukturer til gennemførelsen af Den europæiske pagt om regionale sprog eller mindretalssprog • der sker regelmæssige udvekslinger om emner relateret til romaernes kunst, kultur og historie mellem de udpegede statslige rådgivende organer med henblik på at kvalificere politikken • der afsættes årligt et beløb på statens budget til at støtte romakulturorganisationer, som fremmer romaernes kultur • der afsættes årligt et beløb på statens budget til at støtte lokale romamedier (trykte, online, tv, radio) • der afsættes årligt et beløb på kommunale budgetter til at støtte lokale romamedier og fremme romaernes kunst og kultur • ministerier og statslige agenturer med ansvar for Europarådets "youth portfolio" har afdelinger, der udtrykkeligt har til opgave at integrere unge romaer og opbygge kapacitet i romaernes ungdomsorganisationer
Indikator — dimension B — særlige foranstaltninger og tiltag • skolerne underviser i romaernes historie og kultur • undervisning i sproget romani tilbydes gratis i skolerne • lærere og skolernes øvrige personale undervises i inkluderende uddannelse og mangfoldighed • lærere og skolernes øvrige personale undervises i romaernes kultur og historie, herunder romaernes holocaust • der findes undervisningstilbud inden for romaernes kunst, kultur og historie til offentligt ansatte, lærere, politifolk osv. • der tildeles og stilles sendetid til rådighed i offentlige medier om romaernes kunst og kultur • der tildeles og stilles sendetid til rådighed i offentlige medier for nyheder på romani • der reserveres tidsrum på scenen under festivaler til fremvisning af romaernes kultur med støtte fra offentlige midler • andelen af positive i forhold til negative fortællinger om romaerne øges i de generelle medier og pressen.
Indikator — dimension C — beslutningstagningsprocessernes kvalitet • civilsamfundsorganisationerne høres om behovet for at afsætte penge på medlemsstaternes budget til at støtte romaernes kunst og kultur • statslige rådgivende organer, der giver feedback om tildeling af støtte på statens budget til de nationale strategiske rammer for romaerne, kan fremsætte deres forslag om projekter vedrørende romaernes kunst og kultur • specifikke foranstaltninger til fremme af romaernes kunst, kultur og mindebegivenheder udformes i partnerskab med romacivilsamfundsorganisationer og overlevende fra romaernes holocaust og/eller deres efterkommere • romaernes civilsamfundsorganisationer deltager i beslutningstagningsprocessen vedrørende udformning af specifikke foranstaltninger til fremme af romaernes kunst og kultur og tildeling af

finansiering heraf

- romaernes civilsamfundsorganisationer deltager i overvågningen af resultaterne af foranstaltninger, der er gennemført i henhold til denne operationelle målsætning.

Målsætning 2: Mindske fattigdom og social udstødelse

Nøgleindikatorer:	Den brede befolkning:
3) Andel udsat for fattigdomsrisiko (under 60 % af den ækvivalerede medianindkomst efter sociale overførsler)	Eurostat [ilc_li02] SDG 1.2.1
3.1) Børn <18 år udsat for fattigdomsrisiko	Eurostat [ilc_li02] SDG 1.2.2
4) Andel af befolkningen, der bor i husstande med alvorlige materielle afsavn ⁶ (har ikke råd til 4 ud 9 punkter som f.eks. at købe mad, invitere venner osv.)	Eurostat [ilc_mddd11] SDG 1
4.1) Børn <18 år, der lider alvorlige materielle afsavn	Eurostat [ilc_mddd11] SDG 1

Resultatindikatorer Sekundære (valgfri)	
Indikator	Den brede befolkning
Andel af befolkningen, der bor i en husstand, som ikke har råd til et måltid med kød, kylling eller fisk (eller en tilsvarende vegetarisk ingrediens) hver anden dag	Eurostat [ilc_mdcs03]
Andel af befolkningen, der bor i en husstand, hvor mindst en person er gået sulten i seng den seneste måned, fordi der ikke var penge nok til mad	ikke relevant / FRS
Andel af gruppen i alderen 0-17 år, der bor i en husstand, hvor mindst en person er gået sulten i seng den seneste måned, fordi der ikke var penge nok til mad	ikke relevant / FRS
Andel af befolkningen, der bor i en husstand, som kun (meget) vanskeligt kan få det til at løbe rundt	Eurostat [ilc_mdcs09]
Andel af befolkningen, som ikke har en bankkonto	ikke relevant / FRS

Procesindikatorer til horisontal målsætning 2: Mindske fattigdom og social udstødelse
Indikator — dimension A — institutionelt setup
• nationale strategiske rammer for romaerne eller tilhørende politiske dokumenter omfatter udtrykkeligt foranstaltninger med indikatorer og delmål for at mindske fattigdom og social udstødelse blandt romaerne, med udtrykkeligt fokus på børnefattigdom • retningslinjer for gennemførelse af social beskyttelse og social bistand indeholder bestemmelser om bekæmpelse af forskelsbehandling for at sikre romaerne lige adgang • der er indført en mekanisme, som garanterer adgang til en bankkonto • der tilbydes bankgarantier for mikrokreditter til lavindkomsthusholdninger.
Indikator — dimension B — særlige foranstaltninger og tiltag
• der er indført et mad- og ernæringsprogram for skolebørn • der afholdes målrettet undervisning i at bekæmpe forskelsbehandling og sigøjnerhad for personale i socialforvaltninger

⁶ Bliver erstattet af sociale og materielle afsavn (Eurostat [ilc_mdcs07]) og den respektive indikator for børn, hvis den anvendes i SDG-rapportering om den brede befolkning i fremtiden.

• specifikke nationale foranstaltninger gennemføres med henblik på at tage hensyn til fattigdom, der går i arv fra generation til generation, og behovet for at støtte romabørn og deres familier i forbindelse med uddannelse, boliger, sundhed og fattigdomsbekæmpelse • der udbydes undervisning i finansiell forståelse og ydes støtte til finansiell inklusion.
Indikator — dimension C — beslutningstagningsprocessernes kvalitet
• der findes foranstaltninger til at sikre romaernes deltagelse i udformningen af politiske løsninger inden for området social integration/fattigdomsbekæmpelse • de specifikke foranstaltninger til fattigdomsbekæmpelse og social integration (navnlig rettet mod romaer med stor risiko for marginalisering) udformes i partnerskab med romacivilsamfundsorganisationer • interventioner på området for fattigdomsbekæmpelse og social integration (navnlig rettet mod romaer med stor risiko for marginalisering) gennemføres i partnerskab med romacivilsamfundsorganisationer • romaernes civilsamfundsorganisationer deltager i overvågningsudvalget for det operationelle program under EU-fondene, som står for gennemførelse af de specifikke foranstaltninger til bekæmpelse af fattigdom og social udstødelse (navnlig rettet mod romaer med stor risiko for marginalisering) • romaernes civilsamfundsorganisationer deltager i overvågningen af resultaterne af de foranstaltninger, som gennemføres for at nedbringe fattigdom og social udstødelse (navnlig rettet mod romaer med stor risiko for marginalisering) • statslige institutioner og forvaltninger (centrale og lokale) medtager input fra romacivilsamfundsorganisationer, erhvervslivet, den akademiske verden og forskningsinstitutioner i deres beslutningstagningsprocesser inden for social integration/fattigdomsbekæmpelse.

Målsætning 3: Fremme deltagelse gennem indflydelse og opbygning af samarbejde med og tillid til offentlige institutioner

Nøgleindikator:	Den brede befolkning
5) Andel af befolkningen, som de seneste 12 måneder har følt sig udsat for forskelsbehandling (uanset område) og anmeldt den seneste oplevelse af at blive diskrimineret, fordi de er romaer	ikke relevant / potentielt FRS
6) Indikator for aktivt borgerskab og deltagelse SKAL UDVIKLES	potentielt FRS

Resultatindikatorer Sekundære (valgfri)	
Indikator	Den brede befolkning
Andel af befolkningen på over 16 år, som IKKE har anmeldt det seneste tilfælde af chikane, som de har oplevet, fordi de er romaer (af alle, som har oplevet chikane)	ikke relevant / potentielt FRS
Andel af befolkningen på over 16 år, som IKKE har anmeldt det seneste tilfælde af fysiske angreb, som de har oplevet, fordi de er romaer	ikke relevant / potentielt FRS SDG 16.3.1
Andel af befolkningen på over 16 år, som har hørt om mindst ét ligestillingsorgan, en menneskerettighedsorganisation eller en ombudsmand	Potentielt FRS
Andel af befolkningen på over 16 år, som stoler på politiet	Eurostat [Ilc_pw03]
Andel af befolkningen på over 16 år, som stoler på retsvæsenet	Eurostat [Ilc_pw03]

Yderligere indikatorer vedrørende deltagelse, der skal udvikles: Andel af befolkningen, som er ansat i offentlige tjenester (NACE ⁷ kategori O) Andel af befolkningen, som er ansat som fagspecialister eller ledere (ISCO ⁸ 8+9) Andel af befolkningen, som stemte ved det (seneste) nationale valg	Eurostat [lfsa_eisn2]
--	------------------------------

Procesindikatorer til horisontal målsætning 3: Fremme deltagelse gennem indflydelse og opbygning af samarbejde og tillid
Indikator — dimension A — institutionelt setup
• nationale strategiske rammer for romaerne eller tilhørende politiske dokumenter omfatter udtrykkeligt foranstaltninger med indikatorer og delmål for at fremme deltagelse gennem indflydelse og opbygning af samarbejde og tillid • NGO'er på lokalt plan og i lokalsamfund, der deltager i koordineret, tværeuropæisk civilsamfundsovervågning af gennemførelsen af strategien • romacivilsamfundsorganisationernes repræsentanter indbydes regelmæssigt til at deltage som fulgdyldige medlemmer af EU-fondenes nationale overvågningsudvalg • i kommuner med en betydelig romabefolkning er rollen som romamediator en officiel stilling i lokalforvaltningen • kommuner med en høj andel af romaer i befolkningen har en eller flere særlige romarådgivere ansat • almindelige politiske partier lover at optage romakandidater på valglisten på valgsteder med valg til parlamenter og regionale/kommunale repræsentative organer • byer og kommuner med en betydelig romabefolkning indfører rådgivende organer bestående af romaer eller romapolitiske koordinatore i deres institutionelle system med henblik på at gennemføre romaintegrationspolitikken • et specialiseret kontor med mandat til at forbedre romaernes tillid og indflydelse findes og drives effektivt • de nationale menneskerettighedsinstitutioner, ombudsmanden og ligestillingsorganet hører regelmæssigt civilsamfundet om romaernes situation og/eller inddrager romacivilsamfundet i regelmæssige høringer • retlig støttemekanisme til afhjælpning af tilfælde af sigøjnerhad får de nødvendige finansielle midler til effektiv drift • der findes mekanismer, der sikrer og tilskynder til inddragelse af romaerne/det civilsamfund, som arbejder for romaernes sag, i koordineret overvågning af gennemførelsen af de nationale strategiske rammer for romaerne og overvågning og rapportering af hadefulde tale online • budget er tildelt til at støtte civilsamfund i projekter, der har til formål at give romaerne indflydelse og opbygge samarbejde med og tillid til offentlige institutioner • budget er tildelt til oplysningskampagner med sigte på at nedbryde romastereotyper.
Indikator — dimension B — særlige foranstaltninger og tiltag
• andel af anmeldte tilfælde, som ender med en retssag • undervisning af aktører, der er pålagt forpligtelser med hensyn til sigøjnerhad og bekæmpelse af forskelsbehandling.
Indikator — dimension C — beslutningstagningsprocessernes kvalitet

⁷ NACE er en forkortelse for den statistiske nomenklatur for økonomiske aktiviteter i [Den Europæiske Union \(EU\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/NACE) siden 1970;

<https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/NACE> baggrund.

⁸ The International Standard Classification of Occupations (ISCO), <http://www.ilo.org/public/english/bureau/stat/isco/>

- der er i de nationale strategiske rammer for romaerne udtrykkeligt defineret mekanismer til at tilskynde romaerne til at deltage i udarbejdelsen, gennemførelsen og overvågningen på nationalt plan
- der er mekanismer, som tilskynder romaerne til at deltage i udarbejdelsen, gennemførelsen og overvågningen af enhver politik, som påvirker deres situation på lokalt plan
- romaer deltager i medieråd
- romaernes civilsamfundsorganisationer deltager i overvågningen af resultaterne af foranstaltninger, der er gennemført i henhold til denne horisontale målsætning
- romaer deltager i forvaltningen eller beslutningstagningen i organisationer, som gennemfører aktiviteter inden for integration af romaerne
- der er romaer ansat i nationale romakontaktpunkter og andre institutioner vedrørende integration af romaer
- der er udarbejdet lokale planer (i overensstemmelse med de nationale strategiske rammer for romaerne), som gennemføres af lokale myndigheder i samarbejde med romacivilsamfundsorganisationer, navnlig dem, der arbejder på lokalt plan.

SEKTORSPECIFIKKE MÅLSÆTNINGER

Målsætning 4: Øge den reelle lige adgang til inkluderende almen uddannelse af god kvalitet

Nøgleindikator:	Den brede befolkning
7) Andel af børn mellem 3 år og alderen for obligatorisk skolestart, som deltager i førskoleundervisning og pasning	Eurostat [sdg_04_30] SDG 4.2.2
8) Andel af personer i alderen 20-24 år, som har fuldført en ungdomsuddannelse på gymnasialt niveau	Eurostat [edat_lfs_9903] SDG 4.3
9) Andel af børn i alderen 6-15 år, som går i skoler, hvor "alle eller næsten alle skolekammerater er romaer" ifølge respondenternes svar (kun udvalgte lande)	Ikke relevant

Resultatindikatorer Sekundære (valgfri)	
Indikator	Den brede befolkning
Andel af børn i den skolepligtige alder (5-18 år), som deltager i undervisning, husstandens medlemmer (afhængigt af land)	ikke relevant
Andel af befolkningen på over 16 år, som de seneste 12 måneder har følt sig udsat for forskelsbehandling, fordi de er romaer, i forbindelse med kontakt med skolemyndighederne (som forælder/værge eller som elev)	ikke relevant / potentielt FRS
Unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt (18-24 år)	Eurostat [edat_lfse_14]
Andel af personer i alderen 30-34 år, som har fuldført en videregående uddannelse	Eurostat [t2020_41]
Udbredelse af hadmotiveret mobning/chikane af børn (fordi de er romaer) i skoletiden de seneste 12 måneder af alle respondenter, som er forældre/værger til børn i skolealderen	ikke relevant / FRS
Disse skal også udvikles: • Andel af børn i skolealderen, der bor i en husstand uden computer • Andel af børn i skolealderen, der bor i en husstand uden adgang til	

internettet • Andel af unge i alderen 16-24 år, der bor i en husstand uden computer • Andel af unge i alderen 16-24 år, der bor i en husstand uden adgang til internettet	
--	--

Procesindikatorer til målsætning 4: Øge romaernes reelle deltagelse i inkluderende almen uddannelse af god kvalitet	
Indikator — dimension A — institutionelt setup	
• der er planlagt overvågning af almindelige uddannelsespolitikkers rummelighed i de nationale strategiske rammer for romaerne • der er indført et nationalt/regionalt indslusningsprogram • der gennemføres en national plan for at hindre og fjerne fejlagnostisering, som fører til uhensigtsmæssig anbringelse af romaskoleelever i specialtilbud • der findes programmer for bekræftende handlinger med henblik på at ansætte lærere med romabaggrund i det almindelige uddannelsessystem • rollen som romaskoleformidler og undervisningsassistent er integreret i uddannelsessystemet • der opstilles udtrykkelige garantier og kriterier for almindelige uddannelsespolitikkers rummelighed i de nationale strategiske rammer for romaerne • der er indført et system til at garantere unge romaer en plads i enten ungdomsuddannelse eller erhvervsuddannelse og støtte til deres deltagelse, især med fokus på piger • der er indført et system til at støtte romaer, som søger mod højere uddannelse gennem stipendier, mentorordninger og rådgivning, især med fokus på piger	
Indikator — dimension B — særlige foranstaltninger og tiltag	
• der findes foranstaltninger til at sikre, at romaerne har reel adgang til inkluderende almen uddannelse af god kvalitet med det langsigtede mål at opnå samme niveau af reel adgang som den øvrige befolkning • der findes og gives garantier til at sikre reel lige adgang for romabørn til førskoleundervisning og børnepasning • der tilbydes målrettet undervisning i at forebygge forskelsbehandling og sigøjnerhad i uddannelsessystemet til lærere og andet undervisningspersonale • lærerne uddannes i at sikre/anvende en inkluderende undervisningsmetode • kvalificerede medarbejdere i det almindelige uddannelsessystem yder individuel pædagogisk støtte til romaeelever • der er indført læseplaner og undervisningsmateriale om romaernes kultur, historie og sprog • der findes foranstaltninger til fremme af romabørns adgang til aktiviteter uden for læseplanen, kultur- og fritidsaktiviteter i en multikulturel struktur • romaer får tilbudt støtteprogrammer (f.eks. individuel støtte, stipendier og mentorordninger, herunder digitale færdigheder) • der tildeles et budget til bekæmpelse af romahad i skolerne • der ydes stipendier til at støtte romaers indskrivning på universiteter • romastudier er led i programmer på universitetsniveau • undervisning i sproget romani tilbydes gratis i skolerne • der findes målrettede foranstaltninger til at støtte uformel uddannelse og certificere erhvervserfaringsbaserede færdigheder	
Indikator — dimension C — beslutningstagningsprocessernes kvalitet	
• der findes foranstaltninger til at sikre romaernes deltagelse i udformningen af politiske løsninger inden for uddannelse • skoleinspektorer deltager i overvågningen af resultaterne af foranstaltninger, der er gennemført i henhold til denne målsætning • romaernes civilsamfundsorganisationer deltager i overvågningsudvalget for det operationelle	

program under EU-fondene, som står for gennemførelse af de specifikke foranstaltninger til fremme af lige adgang til uddannelse (navnlig bekæmpelse af segregering og fremme af inkluderende uddannelse på alle trin).

Målsætning 5: Øge den reelle lige adgang til bæredygtig beskæftigelse af god kvalitet

Nøgleindikator:	Den brede befolkning
10) Andel af personer i alderen 20-64 år, der angiver deres selvopfattede primære aktivitet til at være "lønnet arbejde" (herunder fuldtids- og deltidsarbejde, midlertidigt job, selvstændig erhvervsvirksomhed og lejlighedsvist arbejde eller arbejde de seneste fire uger)	Eurostat [lfsa_ergan] SDG 8.5
11) Andel af unge i alderen 15-29 år*, hvis aktuelle primære aktivitet er "unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse" (NEET'er).	Eurostat [edat_lfse_20] SDG 8.6.1
12) Kønsbetinget forskel i beskæftigelsesfrekvens: Forskellen i andelen af lønnet beskæftigelse mellem mænd og kvinder i alderen 20-64 år	Eurostat [lfsa_ergan] SDG 8.5
Resultatindikatorer Sekundære (valgfri)	
Indikator	Den brede befolkning
Andel af befolkningen på over 16 år, som de seneste 12 måneder har følt sig udsat for forskelsbehandling, fordi de er romaer, på arbejdspladsen	ikke relevant / potentielt FRS
Andel af befolkningen på over 16 år, som de seneste 12 måneder har følt sig udsat for forskelsbehandling, fordi de er romaer, i forbindelse med jobsøgning	ikke relevant / potentielt FRS
Yderligere indikatorer vedrørende arbejdets kvalitet, der skal udvikles: tidsubegrænsede kontrakter, kvalificeret arbejde, andel af personer, der arbejder inden for det offentlige, fattigdom hos personer i beskæftigelse og erhvervsuddannelse	

Procesindikatorer til målsætning 5: Øge romaernes reelle deltagelse i lønnet, bæredygtig beskæftigelse af god kvalitet	
Indikator — dimension A — institutionelt setup	
- der findes en mekanisme til støtte for kvalitet i beskæftigelsen for romaer, som får tildelt de nødvendige finansielle midler - romaernes organisationer deltager som observatører i fagforeninger og trepartsudvalg - der findes mentorordninger og karriereudviklingsprogrammer til at støtte beskæftigelse af fagspecialister med romabaggrund i den offentlige forvaltning - der findes mekanismer til støtte for beskæftigelse af romaer som fuldtidsansatte på arbejdsformidlinger og i andre afdelinger inden for forvaltningen, som beforder adgang til beskæftigelse - i den administrative struktur i kommuner med en betydelig romabefolkning findes der stillinger som romamediator for beskæftigelse og ungdom - der er indført ordninger, der støtter små nystartede romavirksomheder og romaers iværksætterinitiativer.	
Indikator — dimension B — særlige foranstaltninger og tiltag	
- der findes målrettede foranstaltninger til at støtte romaers iværksætteri og selvstændige erhvervsvirksomhed, især for unge - der findes målrettede foranstaltninger til at støtte formaliseringen af eksisterende uformel	

beskæftigelse • der findes målrettede foranstaltninger til at støtte romaers beskæftigelse i den offentlige forvaltning • offentlige arbejdsordninger målrettet mod lokaliteter med en betydelig romabefolkning rummer udtrykkelige exitstrategier med færdighedsopbygning og kvalifikationskomponenter • der gennemføres og finansieres programmer, der støtter erhvervserfaring, jobformidling, lærepladser og karriereudvikling målrettet mod unge romaer • der gennemføres programmer, der støtter rummelige arbejdsgivere og tilskynder til lige muligheder på arbejdspladsen • der arrangeres oplysningskampagner og målrettet undervisning i at bekæmpe forskelsbehandling og sigøjnerhad på arbejdsmarkedet rettet mod arbejdsformidlinger, fagforeninger og arbejdsgivere • der findes fuldt fungerende mikrolåneordninger for små virksomheder, som udtrykkeligt er rettet mod romasamfund.
Indikator — dimension C — beslutningstagningsprocessernes kvalitet
• der findes foranstaltninger til at sikre romaernes deltagelse i udformningen af politiske løsninger inden for beskæftigelse • romaernes civilsamfundsorganisationer deltager i overvågningsudvalget for det operationelle program under EU-fondene, som står for gennemførelse af de specifikke foranstaltninger til at øge romaernes reelle deltagelse i lønnet, bæredygtig beskæftigelse af god kvalitet • romaernes civilsamfundsorganisationer deltager i overvågningen af resultaterne af gennemførelsesforanstaltningerne • statslige institutioner og forvaltninger (centrale og lokale) medtager input fra romacivilsamfundsorganisationer, navnlig iværksættere og succesrige fagspecialister med romabaggrund, i deres beslutningstagningsprocesser på beskæftigelsesområdet.

*Aktuelle data baseret på FRA's undersøgelser omfatter kun aldersgruppen 16-29 år

Målsætning 6: Forbedre romaernes sundhed og øge deres lige reelle adgang til sundhedsydelser af god kvalitet

Nøgleindikator:	Den brede befolkning
13) Forskel i forventet levetid ved fødslen (øvrige befolkning i forhold til romaer)	Human Mortality Database / Eurostat [demo_mlexpec]
14) Andel af befolkningen, som har begrænset adgang til sundheds- og socialtjenester SKAL UDVIKLES	ikke relevant / potentielt FRS
Resultatindikatorer Sekundære (valgfri)	
Indikator	Den brede befolkning
Andel af befolkningen på over 16 år, som vurderer deres helbred til generelt at være "meget godt" eller "godt"	Eurostat [hlth_silc_01]
Andel af befolkningen på over 16 år, som har sygesikringsdækning	OECD [ECHI 76]
Andel af befolkningen på over 16 år, som de seneste 12 måneder har følt sig udsat for forskelsbehandling, fordi de er romaer, når de benytter sundhedsydelser	ikke relevant / potentielt FRS
Skal videreudvikles: Andel af romakvinder, som fødte deres første barn, inden de blev 20 år Uopfyldte medicinske behov	Eurostat [demo_fordager] SDG 3.7 Eurostat [SDG_03_60]

Procesindikatorer til målsætning 6: Forbedre romaernes sundhed og øge deres reelle adgang til
--

sundhedsydelser af god kvalitet	
Indikator — dimension A — institutionelt setup	
• sundhedsmæglingssystemet er institutionaliseret og integreret i de relevante strukturer af sundhedsforvaltningen • der findes et system til tilskyndelse og støtte til karriereudviklingsperspektiver for sundhedsmæglere, som ønsker at blive sundhedsuddannet • der findes et system til at yde forebyggende sundhedsydelser til romaer i ghettoer og segregerede/afsidesliggende kvarterer • regionale sundhedsinspektorater har ressourcerne (finansielle og menneskelige) til at sikre, at nationale vaccinations- og immuniseringsprogrammer for børn og ældre samt forebyggende tjenester såsom blodprøve- og kræftscreeningsprogrammer også når ud til romasamfundene	
Indikator — dimension B — særlige foranstaltninger og tiltag	
• der findes sundhedsoplysningsprogrammer, der er skræddersyet til romaernes specifikke sundhedsudfordringer (herunder livsstil og ernæring) • der findes fungerende forebyggende, opøgende sundhedsprogrammer rettet mod risikogrupper, herunder romaer • der afholdes oplysningskampagner, som fremmer forståelsen for nødvendigheden af vaccinationer • vaccination af børn og ældre (influenza) er økonomisk overkommelig og gennemføres • forebyggende sundhedsscreeninger af børn gennemføres regelmæssigt og gratis med opfølgende foranstaltninger for risikogrupper • der findes svangerskabsrådgivningsprogrammer med regelmæssige tilbud, som er målrettet mod ugunstigt stillede kvinder • der findes mor-barn-sundhedsovervågningsordninger rettet mod børn på 0-3 år med specifikt fokus på ugunstigt stillede grupper • der tilbydes regelmæssigt målrettet undervisning i at forebygge forskelsbehandling og sigøjnerhad til sundhedspersonale • der afholdes sundhedsrelaterede oplysningskampagner rettet mod romasamfund.	
Indikator — dimension C — beslutningstagningsprocessernes kvalitet	
• der findes foranstaltninger, der sikrer romaernes deltagelse i udformningen af politiske løsninger på sundhedsområdet • specifikke foranstaltninger til afhjælpning af udfordringer på sundhedsområdet udvikles i partnerskab med romacivilsamfundsorganisationer • romaernes civilsamfundsorganisationer deltager i overvågningsudvalget for det operationelle program under EU-fondene, som står for gennemførelse af de specifikke foranstaltninger til forbedring af romaernes adgang til sundhedsydelser • romaernes civilsamfundsorganisationer deltager i overvågningen af resultaterne af foranstaltninger, der er gennemført på sundhedsområdet • statslige institutioner og forvaltninger (centrale og lokale) medtager input fra romacivilsamfundet, især netværket af romasundhedsmæglere, i deres beslutningstagningsprocesser på sundhedsområdet.	

Målsætning 7: Øge den reelle lige adgang til tilstrækkelige, ikke-segregerede boliger og væsentlige ydelser⁹

Nøgleindikator:	Den brede befolkning
15) Andel af befolkningen, der lever under dårlige boligforhold (i en lejlighed, der er for mørk eller har utæt tag/fugtige vægge eller gulve eller ingen bad/bruser eller ikke toilet i lejligheden)	Eurostat [tessi 291]
16) Andel af befolkningen, der bor i husstande uden et tilstrækkeligt antal værelser, jf. Eurostats definition af en overfyldt bolig	Eurostat [ilc_lvho05a / SDG_11_10] SDG 1, SDG 11
17) Andel af befolkningen, der bor i en husstand uden rindende vand inde i boligen (kun udvalgte lande)	Eurostat [ilc_mdho05] SDG 6.1.1
Resultatindikatorer Sekundære (valgfri)	
Indikator	Den brede befolkning
Andel af befolkningen, der bor i en husstand uden toilet, bruser eller badeværelse inde i boligen	Eurostat [ilc_mdho05 / SDG_06_10] SDG 6
Andel af befolkningen, der bor i en bolig med utæt tag, fugtige vægge, gulve eller fundament eller råd i vinduesrammer eller gulve	Eurostat [SDG_01_60] SDG 1
Andel af befolkningen, der bor i en husstand, som de seneste 12 måneder er blevet tvunget til at forlade boligen eller bopladsen	ikke relevant
Andel af befolkningen på over 16 år, som de seneste 5 år har følt sig udsat for forskelsbehandling, fordi de er romaer, i forbindelse med boligsøgning	ikke relevant / potentielt FRS
Skal videreudvikles: Segregerede boliger. Indikator(er) for de geografiske aspekter af romaernes situation. Adgang til basale tjenesteydelser og infrastruktur i området (sundhedstjenester, offentlig transport, skoler, børnepasning osv.) på grund af afstand, omkostninger, åbningstider eller manglende tjenester. Andel af befolkningen, der bor i ulovlige eller uregulerede boliger.	ikke relevant ikke relevant

Procesindikatorer til målsætning 7: Øge romaernes reelle adgang til tilstrækkelige, ikke-segregerede boliger og væsentlige ydelser
Indikator — dimension A — institutionelt setup
• nationale strategiske rammer for romaerne eller tilhørende politiske dokumenter indeholder udtrykkelige foranstaltninger til at bekæmpe segregerede boliger • der findes klare retningslinjer for tvangsudsættelser, som gennemføres effektivt med henblik på at beskytte folk mod ulovlige tvangsudsættelser • der findes klare retningslinjer for tvangsudsættelser, som gennemføres effektivt med henblik på at beskytte husstande med børn • eksisterende smuthuller i boliglovgivningen, som hindrer lovliggørelse af den uregulerede boligmasse i romakvarterer, lukkes

⁹ F.eks. rindende vand, tilstrækkelige sanitære installationer, renovation og affaldshåndtering, el-, gas- og transportforsyning, finansielle tjenester og digital kommunikation (i tråd med princip 20 i den europæiske søjle for sociale rettigheder).

• støtteberettigelses- og vurderingskriterier vedrørende EU-finansierede projekter, som forbedrer infrastrukturen på lokaliteter med en betydelig romabefolkning, tildeler virksomheder, som beskæftiger eller drives af romaer, specifikke point • der er indført politikker, der tilskynder og støtter selvhjælpsinitiativer på lokalt plan og i lokalsamfundet på boligområdet • behov på bopladser og campingpladser vurderes regelmæssigt • der findes mekanismer, der sikrer romaerne reel ret til rent vand og sanitet.
Indikator — dimension B — særlige foranstaltninger og tiltag
• der opstilles udtrykkelige garantier og kriterier for almindelige bolig tjenesters og -programmers rummelighed i de nationale strategiske rammer for romaerne • der findes målrettede foranstaltninger til at yde støtte til socialt forarmede områder med henblik på at mindske segregering • der findes målrettede foranstaltninger med sikrede finansielle ressourcer til at forbedre offentlig infrastruktur for ugunstigt stillede kvarterer for så vidt angår veje, vand, sanitære installationer, adgang til offentlige tjenester og kloakering • der findes "først en bolig"-programmer • der afholdes målrettet undervisning i at bekæmpe forskelsbehandling og sigøjnerhad i boligområder for personale i bolig tjenester og offentlige kontorer • der gennemføres regelmæssig kortlægning og overvågning af ugunstigt stillede kvarterer og lejre • der gennemføres regelmæssig overvågning af bolig aspekter (antal lokale boligenheder med behov for vurdering).
Indikator — dimension C — beslutningstagningsprocessernes kvalitet
• der findes foranstaltninger til at sikre romaernes deltagelse i udformningen af politiske løsninger på boligområdet • specifikke foranstaltninger til afhjælpning af udfordringer på boligområdet udvikles i partnerskab med romacivilsamfundsorganisationer • der udformes og gennemføres interventioner på boligområdet, som er målrettet mod romaer (navnlig indslusning), med deltagelse af romacivilsamfundsorganisationer • romaernes civilsamfundsorganisationer deltager i overvågningsudvalget for det operationelle program under EU-fondene, som står for gennemførelse af de specifikke foranstaltninger til forbedring af boligsituationen og navnlig indslusning • romaernes civilsamfundsorganisationer deltager i overvågningen af resultaterne af foranstaltninger, der er gennemført på boligområdet, navnlig indslusning • statslige institutioner og forvaltninger (centrale og lokale) medtager input fra romacivilsamfundet, især netværket af romasundheds- og uddannelsesmæglere, i deres beslutningstagningsprocesser på boligområdet.

Målsætning 7-a: Bekæmpelse af miljømæssige afsavn, fremme af miljømæssig retfærdighed

Resultatindikatorer Sekundære (valgfri)	
Indikator	Den brede befolkning
Andel af romaer, der bor i en husstand med følgende angivne boligproblemer: forurening, snavs eller andre miljøproblemer i lokalområdet såsom røg, støv, ubehagelig lugt eller forurennet vand	Eurostat [ilc_mddw02]
Resultatindikatorer: Sekundære (valgfri): Der er endnu ikke udviklet indikatorer på dette område, men nogle tematiske områder til udvikling kan være: eksponering for miljømæssige levevilkår, som er farlige og forbundet med sundhedsrisici: • at være bosiddende i områder, der er udsat for naturkatastrofer (opdelt efter type katastrofe: flod, der går over sine bredder, pludselig stærk oversvømmelse, jordskred osv.).	

- at være bosiddende i miljømæssigt farlige områder (opdelt efter type: deponier eller affaldsdepoter, forladte industrigrunde, miner osv.)
- eksponering for farlige faktorer (opdelt efter type: at være bosiddende i forurenede områder, benyttelse af ubehandlede eller forurenede vandkilder, eksponering for giftige udledninger, elektromagnetisk stråling osv.)
- arbejde i farlige erhverv, herunder arbejde på uopdyrket jord, i containere m.v. og uden tilstrækkelig beskyttelse
- at være bosiddende i områder med manglende infrastruktur som rent drikkevand, spildevandsrensning, asfalterede veje, affaldsindsamling osv.
- andel af husstande, der anvender fast brændsel til at opvarme deres bolig med.

Procesindikatorer til målsætning 7-a: Bekæmpelse af miljømæssige afsavn, fremme af miljømæssig retfærdighed	
Indikator — dimension A — institutionelt setup	
• nationale strategiske rammer for romaerne eller tilhørende politiske dokumenter indeholder udtrykkelige foranstaltninger til at bekæmpe miljømæssige afsavn og fremme af miljømæssig retfærdighed • retningslinjer for gennemførelse sikrer prioriteret adgang til sociale boliger for romaer, der bor i miljømæssigt farlige områder • standarder for sikre boliger og forebyggelse af farlige boligforhold håndhæves strengt • der foretages miljøvurdering af nye byggepladser og bopladser • der findes effektive mekanismer til at sikre håndhævelse af miljøbestemmelser i arbejdslovgivningen.	
Indikator — dimension B — særlige foranstaltninger og tiltag	
• der findes målrettede foranstaltninger med sikrede finansielle ressourcer til at genhuse romafamilier, der bor i miljømæssigt farlige områder • der foretages konsekvensanalyse af boligpolitikker og boligbestemmelser rettet mod romaer for så vidt angår miljøfaktorer • miljøvirkninger af politikker og miljørisici for romaer er omhandlet i de nationale strategiske rammer for romaerne.	
Indikator — dimension C — beslutningstagningsprocessernes kvalitet	
• der udvikles specifikke foranstaltninger til afhjælpning af miljømæssige udfordringer i områder, hvor der bor romaer (navnlig i segregerede romasamfund) i partnerskab med romacivilsamfundsorganisationer og romaer, der bor i de berørte lokaliteter • der udformes og gennemføres interventioner inden for sikkert og bæredygtigt miljø, som er målrettet mod romaer (navnlig i segregerede romasamfund), med deltagelse af romacivilsamfundsorganisationer • romaernes civilsamfundsorganisationer deltager i overvågningsudvalget for det operationelle program under EU-fondene, som står for gennemførelse af de specifikke foranstaltninger til forbedring af miljøsituationen i områder, hvor der bor romaer (navnlig i marginaliserede romasamfund) • romaernes civilsamfundsorganisationer deltager i overvågningen af resultaterne af foranstaltninger, der er gennemført for at forbedre miljøsituationen i områder, hvor der bor romaer (navnlig i segregerede romasamfund) • statslige institutioner og forvaltninger (centrale og lokale) medtager input fra romacivilsamfundet, især netværket af romasundhedsmæglere, i deres beslutningstagningsprocesser på sundhedsområdet.	